

## บทที่ ๑

### บทนำ

#### ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พุทธทำนายเป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในครั้งพุทธกาล ซึ่งบอกถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับโลกมนุษย์ในอนาคตกาลข้างหน้า พุทธทำนายมีการแปลและคัดลอกมาจากศิลาจารึก พระเชตะวันมหาวิหาร ในสวนมฤคทายวัน ประเทศอินเดีย โดยคณะทูตไทยที่ไปอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุและค้นพระศรีมหาโพธิ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ ในศิลาจารึก พระพุทธเจ้าได้ทำนายเกี่ยวกับเหตุการณ์ของโลกที่จะผันแปรในอนาคต<sup>๑</sup> ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงพุทธทำนายไว้หลายแห่ง ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์ต่าง ๆ เช่น คัมภีร์ชาดกกฎกฐา คัมภีร์สารัตถทีปนี คัมภีร์กันชुर และคัมภีร์สุมาลชาวทาน มีทั้งในพุทธศาสนาเถรวาทและมหายาน ซึ่งแปลเป็นภาษาต่าง ๆ เช่น ธิเบต อาหรับ ศรีลังกา จีน ไทย พม่า ลาว กรีก และอังกฤษ เป็นต้น ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท คือ คัมภีร์ชาดกกฎกฐา หรืออรรถกถาชาดก โดยพระพุทธโฆษาจารย์ชาวอินเดีย เป็นผู้แต่งคัมภีร์นี้ขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๐<sup>๒</sup> ในพระไตรปิฎกของไทย คือ พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ ๒๗ ขุททกนิกาย ชาดก เอกนิบาตมหาสุปินชาดก ซึ่งมีปรากฏในวรรณกรรม<sup>๓</sup> เป็นเรื่องอยู่ในลำดับที่ ๗

พุทธทำนายที่สำคัญมีอยู่ ๒ ครั้ง ในครั้งแรก ตอนที่พระสมณโคดมทรงบำเพ็ญเพียรทุกรกิริยายังไม่ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงบำเพ็ญเพียรอยู่ที่ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ในกรุงราชคฤห์ แห่งแคว้นมคธ ในราตรีนั้นพระองค์ทรงบรรทมหลับและทรงพระสุบิน เป็นบุพนิมิตมหามงคล ๕ ประการ ทรงดำริในพระสุบินนิมิตนั้น และทรงทำนายด้วยพระปรีชาญาณของพระองค์เอง ซึ่งคำทำนายเป็นลักษณะของปริศนาธรรม ดังนี้

๑. ทรงสุบินนิมิตว่าแผ่นดินนี้เป็นที่นอนใหญ่ มีขุนเขาหิมวันต์เป็นแขน (หมอน) พระหัตถ์ซ้ายของพระองค์หย่อนลงในมหาสมุทรด้านทิศตะวันออก พระหัตถ์ขวาหย่อนลงใน

<sup>๑</sup> สมฤทธิ บัวระมวล, พุทธทำนาย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุ้มคำ, ๒๕๔๓), หน้า ๓๕.

<sup>๒</sup> สุขพัฒน์ อนนทจารย์, ปริศนาปรัชญาธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ลูก ศ.ธรรมภักดี, ๒๕๔๖), หน้า ๔๖๕-๔๖๖.

<sup>๓</sup> พุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๗๗/๓๐-๓๒.

ในมหาสมุทรด้านทิศตะวันตกพระบาททั้งสองหย่อนลงในมหาสมุทรด้านทิศใต้ หมายถึง เป็นพระสุบินนิมิตให้ทราบว่า เจ้าชายสิทธัตถะจะได้บรรลุมรรณอันประเสริฐยอดเยี่ยมและได้ตรัสรู้สำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๒. ทรงสุบินนิมิตว่า หย้าแพรกไฉ่งอกขึ้นจากพระนาภี (สะดือ) ของพระองค์ตั้งตรงขึ้นไปจรดท้องฟ้า หมายถึง เป็นสุบินนิมิตให้ทราบว่า พระตถาคตจะได้ตรัสรู้อรหันตมรรคมีองค์ ๘ ที่ประกาศดีแล้วในหมู่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

๓. ทรงสุบินนิมิตว่า หมูหนอนสีขาวมีหัวดำ ได้ไต่ขึ้นมาจากพระบาทปกปิดตั้งแต่ปลายเล็บจนถึงบริเวณพระขานู หมายถึง เป็นพระสุบินนิมิตให้ทราบว่า จะมีฤทธัสถ์ผู้ห่มผ้าขาวจำนวนมากจะได้พระตถาคตเป็นสรณะตลอดชีวิต

๔. ทรงสุบินนิมิตว่า มีนก ๔ จำพวก มีสีต่างๆ บินมาจากทิศทั้ง ๔ ตกลงแทบพระบาทของพระตถาคตแล้วกับกลายเป็นสีขาวทุกตัว หมายถึง เป็นพระสุบินนิมิตให้ทราบว่า คนในวรรณะทั้ง ๔ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร จะออกจากบ้านเรือนบวชเป็นบรรพชิตในพระธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศ

๕. ทรงสุบินนิมิตว่า ได้เสด็จขึ้นไปบนภูเขาสูงใหญ่ แต่ไม่แปดเปื้อนด้วยถูล หมายถึง เป็นพระสุบินนิมิตให้ทราบว่า ตถาคตได้จิรว บิน ทบาศ เสนาสนะ และกลีนาเภสัชบริวารแล้ว ไม่ลุ่มหลง ไม่หมกมุ่น ไม่พัวพัน มีปกติเห็นโทษ มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออกแห่งการบริโภคะ

พุทธทำนายครั้งที่ ๒ ในครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมีเป็นพระ โพธิสัตว์ เสวยพระชาติเป็นพราหมณ์ออกบวชเป็นฤาษี ได้ทำนายพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ของพระเจ้าพรหมทัต ผู้เป็นราชาปกครองกรุงพาราณสี ในพระสุบินนิมิตมีใจความ ดังนี้ ข้อที่ ๑ พญาโคอุสสะ ข้อที่ ๒ หมูไม้ ข้อที่ ๓ แม่โค ข้อที่ ๔ โคผู้ ข้อที่ ๕ ม้า ข้อที่ ๖ ถาดทองคำ ข้อที่ ๗ สุนัขจิ้งจอก ข้อที่ ๘ หม้อน้ำ ข้อที่ ๙ สระโบกขรณี ข้อที่ ๑๐ ข้าวไม่สุก ข้อที่ ๑๑ แก่นจันทน์ ข้อที่ ๑๒ น้ำเต้าจมน้ำ ข้อที่ ๑๓ หินลอยน้ำ ข้อที่ ๑๔ กบกลืนกินงูเห่า ข้อที่ ๑๕ หงส์ทองทั้งหลายแวดล้อมกา และ ข้อที่ ๑๖ เสือเหลืองกลัวแพะ<sup>๔</sup> ในมหาสุบินชาดกยังได้กล่าวถึงพุทธทำนาย ในพระสุบินนิมิตของพระเจ้าปเสนทิโกศล พระราชาผู้ปกครอง กรุงสาวัตถี แห่งแคว้นโกศล เช่นกันกับพระเจ้าพรหมทัต ซึ่งเหตุการณ์ในพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ของพระเจ้าปเสนทิโกศลนี้ พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า เหตุการณ์ยังไม่ได้เกิดขึ้นในตอนี้ และไม่ได้เกิดขึ้นกับพระเจ้าปเสนทิโกศล พระมเหสีและพระราชบัลลังก์ แต่จะเกิดขึ้นกับพุทธบริษัทของพระพุทธเจ้า หลังจากผ่านพ้นถึงพุทธกาล

<sup>๔</sup> อ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๕๖/๓๓๕-๓๓๗.

<sup>๕</sup> จ.ช. (ไทย) ๒๗/๗๗/๓๒., จ.ช.อ. (ไทย) ๕๖/๗๗/๒๑๖.

ไปแล้ว พุทธทำนายพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อโดยภาพรวมแล้ว เป็นการพยากรณ์ครั้งที่สำคัญของโลก เพราะเป็นการทำนายเรื่องสภาพปัญหาทางสังคมในอนาคต ซึ่งได้ทำนายเอาไว้เป็นเวลานานถึงสองพันห้าร้อยกว่าปี ถ้าพิจารณาตามที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามที่พุทธทำนายนั้น เช่น ในพุทธทำนาย ข้อที่ ๑ คือ มีโคคาล่าสัน ๔ ตัว วิ่งมาจากทิศทั้ง ๔ พุ่งเข้าหากันเหมือนกับจะชนกัน แต่แล้วก็ถอยห่างออกจากกันและหายไปทิศทั้ง ๔ ไม่ได้ชนกัน ในพุทธทำนายข้อนี้ คือ จะเกิดภัยธรรมชาติฝนจะไม่ตกต้องตามฤดูกาล จะเกิดความแห้งแล้ง เพราะมีคนตัดไม้ทำลายป่า ทำให้ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาและพืชพันธุ์ธัญญาหารต่าง ๆ แห้งเหี่ยวตายไป มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายต่างก็อดอยาก ข้าวของราคาแพง เกิดการปล้นจี้ลักทรัพย์และทำร้ายฆ่าฟันกัน หรือเกิดอุทกภัยน้ำท่วมหนัก จนทำให้มนุษย์เสียชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ซึ่งภัยธรรมชาตินี้ยิ่งเพิ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกวัน ในพุทธทำนาย ข้อที่ ๒ มีหมุดต้นไม้เล็ก ๆ ยังไม่เจริญเติบโตที่จะออกผล แต่ต้นไม้อเล็ก ๆ เหล่านั้นกับออกผลมากมายเต็มต้น ในพุทธทำนายข้อนี้ คือ เด็กหญิงจะมีระดูตั้งแต่เยาว์วัย มีความกำหนัดในกามเสพสมกันตั้งแต่วัยเด็ก และจะตั้งครรภ์ในวัยเด็ก และในพุทธทำนาย ข้อที่ ๓ แม่โขงกินนมลูก ในพุทธทำนายข้อนี้ คือ ผู้เป็นพ่อแม่จะได้ของกินของใช้จากลูก เพราะความกตัญญูตเวทีจากลูกจะลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ ถ้าพ่อแม่พูดดีลูกก็จะให้ของกินของใช้ ถ้าพูดไม่ดีลูกก็จะด่าว่าให้เสียใจและไม่ยอมให้ของกินของใช้ จะเห็นได้ว่า ในพุทธทำนายทั้ง ๓ ข้อที่ได้กล่าวมานี้ ถ้าพิจารณาให้ดีในสังคมปัจจุบันก็จะเห็นได้ว่า เหตุการณ์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งเหตุการณ์นี้เป็นปัญหาใหญ่ที่จะต้องแก้ไข โดยเฉพาะเด็กหญิงอายุระหว่าง ๑๕ ปี ถึงอายุ ๑๘ ปี ซึ่งเด็กหญิงจำนวนมากมีท้องก่อนวัยอันควร และอีกประการหนึ่งในปัจจุบันนี้ ลูกนั้นจะไม่ดูแลเลี้ยงดูพ่อแม่ยามแก่ชราเหมือนแต่ก่อนที่เป็นมา จะเห็นได้จากในสังคมเมืองลูกบางคนจะนำพ่อแม่ไปไว้ที่บ้านพักคนชรา ซึ่งมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

พุทธทำนายนี้ เป็นการทำนายสภาพปัญหาและภัยพิบัติของโลกมนุษย์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงทำนายเอาไว้เป็นเวลานานถึงสองพันห้าร้อยกว่าปี พระพุทธองค์ทรงตรัสถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนาในอนาคตข้างหน้า พุทธทำนายพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ของพระเจ้าปเสนทิโกศล ที่พระองค์ทรงตรัสทำนายไว้ในครั้งพุทธกาลนั้น ได้เกิดขึ้นจริงแล้วในขณะนี้ เช่น ภัยพิบัติที่เกิดทางธรรมชาติ ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และทางประเพณี และวัฒนธรรม ซึ่งภัยพิบัติต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้สังคมทั่วโลกเกิดความวุ่นวายเดือดร้อน สาเหตุมาจากพุทธศาสนิกชนประพฤติในอกุศลกรรมบถ ๑๐ คือ ประพฤติชั่วทางกาย คือ ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติในกาม ประพฤติชั่วทางวาจา คือ พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ และประพฤติชั่วทางใจ คือ มีความโลภ มีความโกรธ มีความหลง และประพฤติผิดในศีล ๕ ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า จึงเป็นสาเหตุทำให้ศีลธรรมอันดีงามเสื่อมลงไป

ด้วยหลักการและเหตุผลข้างต้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ปรีชาธรรมในพุทธทำนายพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ของพระเจ้าปเสนทิโกศล ว่ามีความสอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบันที่กำลังดำเนินไปมากน้อยเพียงไร และเพื่อนำผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลสนเทศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาต่อไป

## ๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความหมายปรีชาธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาวิเคราะห์พุทธทำนายพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ของพระเจ้าปเสนทิโกศล ในอดีตกับเหตุการณ์ปัจจุบันที่สอดคล้องกัน

## ๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลปฐมภูมิ จะมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะเรื่องปรีชาธรรมในพุทธทำนายพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ของพระเจ้าปเสนทิโกศล ในพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๘ จะไม่ก้าวล่วงไปศึกษาในเล่มอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง

๑.๓.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ จะมุ่งศึกษาปรีชาธรรมในพุทธทำนายพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ของพระเจ้าปเสนทิโกศล ที่อยู่ในหนังสือ เอกสารงานวิจัยต่าง ๆ และวิเคราะห์ในพุทธทำนายแต่ละข้อโดยละเอียด จะไม่ไปวิเคราะห์ในประเด็นอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง

## ๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๔.๑ การวิเคราะห์ปรีชาธรรม หมายถึง การสังเกต ใ้คร่ครวญ และแยกแยะ หลักธรรมที่ผู้ถูกขึ้นเป็นเงื่อนไข เพื่อค้นหาคำตอบและไขปัญหาข้อสงสัยในปรีชาธรรมนั้น ๆ

๑.๔.๒ ปรีชาธรรม หมายถึง ถ้อยคำในหลักธรรมที่ผู้ถูกขึ้นเป็นเงื่อนไข เพื่อให้ค้นหาคำตอบ เป็นคำถามให้ไขและตอบปัญหาในปรีชาธรรมนั้น

๑.๔.๓ พุทธทำนาย หมายถึง การพยากรณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ตามเหตุปัจจัยของการกระทำกรรม ที่พระพุทธเจ้าที่ตรัสไว้ เกี่ยวกับพระสุบินนิมิต ซึ่งบอกถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับโลกมนุษย์ในอนาคตข้างหน้า

๑.๔.๔ พระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ หมายถึง ความฝันประหลาด ๑๖ ข้อ ที่เกิดขึ้นกับพระเจ้าปเสนทิโกศล ผลของพระสุบินนิมิตนี้ ไม่ได้มีผลดีผลร้ายอย่างใดที่เกิดขึ้นกับพระเจ้าปเสนทิโกศล พระราชบัลลังก์ และพระมเหสี แต่อย่างใด แต่เหตุการณ์นี้จะเกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนาในอนาคตข้างหน้า เมื่อมนุษย์ประพฤติดีเสื่อมจากศีลธรรม

๑.๔.๕ เหตุการณ์ปัจจุบัน หมายถึง เรื่องที่เกิดขึ้น และภาวะความเป็นไปในช่วงระยะเวลาการวิจัยนี้ หรือเรื่องที่เกิดขึ้นในทันทีทันใดในขณะนั้น เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และได้ประจักษ์ต่อหน้า ในขณะเดียวกัน

## ๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### ก. เอกสารที่เกี่ยวข้องประเภทหนังสือ

พระครูภาวนาโพธิคุณ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “มรดกไทยมรดกธรรม” เกี่ยวกับพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ของพระเจ้าปเสนทิโกศล ล้วนแล้วแต่เป็นฝันร้าย พระองค์จึงนำความฝันไปปรึกษาพราหมณ์ ซึ่งพราหมณ์ได้แนะนำให้กระทำพิธีกรรม บูชาขัณฑ์ โดยการฆ่าสัตว์มีแพะ แกะ และสัตว์อื่น ๆ แต่พระนางมัลลิกาเทวีผู้เป็นมเหสีทรงห้าม และแนะนำให้เข้าเฝ้ากราบทูลถามพระพุทธเจ้าก่อน พระเจ้าปเสนทิโกศลจึงได้เข้าเฝ้า และทรงเล่าเรื่องพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ให้พระพุทธองค์ทรงทราบ และพระพุทธองค์ทรงตรัสว่า พระสุบินนิมิตนี้ไม่ได้บอกเหตุร้ายประการใดแก่พระเจ้าปเสนทิโกศล พระมเหสี และพระราชบัลลังก์แต่อย่างใด แต่เหตุการณ์ร้ายนี้จะเกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนาในอนาคตข้างหน้า<sup>๖</sup>

กลุ่มชุดผังฝัน ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ความฝันของพระราชาสาสดาพยากรณ์” ในอดีตกาล สมัยพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติอยู่ในกรุงสาเวถี ในราตรีหนึ่งทรงพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ล้วนแต่เป็นความฝันประหลาดน่ากลัว จึงตกพระทัยตื่นจากบรรทม ตอนเช้าได้ปรึกษาพวกพราหมณ์ปุโรหิต และพระองค์ได้รับการแนะนำให้บูชาขัณฑ์ แต่มีลูกศิษย์ผู้ฉลาดของพราหมณ์คนหนึ่งถามว่า ในคัมภีร์ ทั้ง ๓ พระเวทนี้ ไม่ได้กล่าวเรื่องฆ่าสัตว์บูชาขัณฑ์เลย อาจารย์กล่าวว่า เป็นอุบายจะทำให้พวกเรามีข้าวของเงินทองมาก ลูกศิษย์ได้เดินจากไปจนถึงพระราชอุทยาน

---

<sup>๖</sup> พระครูภาวนาโพธิคุณ, มรดกไทย มรดกธรรม, (ขอนแก่น: หจก. โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา ๒๕๕๓), หน้า ๘๑-๘๒.

นอกเมือง และได้พบกับฤๅษีผู้สำเร็จอภิญญาสมาบัติคนหนึ่งแล้วเข้าไปกราบ ฤๅษีจึงถามว่า พระราชายังทรงธรรมมิกราชอยู่หรือ พระราชายังทรงธรรมมิกราชที่อยู่ แต่ถูกพวกพราหมณ์ปู้โรหิต ชักพระองค์นำไปในทางที่ผิด ซึ่งสาเหตุเกิดจาก พระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ในพระสุบินนิมิตนี้ ก็มีความหมายเดียวกันกับของพระเจ้าปเสนทิโกศล<sup>๓</sup>

โพธิ์ทอง ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “พุทธทำนาย ๑๖ ข้อ” เกี่ยวกับพระสุบินนิมิตต่าง ๆ ซึ่งพระพุทธรองค์ได้ทรงพยากรณ์เกี่ยวกับความเป็นไปของมนุษย์โลก และสรรพสิ่งทั้งหลายไว้ล่วงหน้าอย่างแม่นยำมานานถึง ๒๕๐๐ กว่าปี ซึ่งพระองค์ทรงตรัสสอนพระภิกษุทั้งหลายว่า “โลกนี้กลม” ซึ่งก็เป็นจริงตามที่พระองค์ได้ตรัสไว้ และประมาณในปี ๒๑๐๐ นักวิทยาศาสตร์ กาลิเลโอได้พิสูจน์แล้วว่าโลกนี้กลมดังที่พระพุทธรองค์ตรัสไว้ ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันได้ว่าในพุทธทำนาย นั้นย่อม มีส่วนของความเป็นจริง ถ้าพิจารณาในพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ เหตุการณ์ก็เกิดขึ้นแล้ว ในปัจจุบันนี้ เช่น ในพระสุบิน ข้อที่ ๑ คือ เกิดอุทกภัย ภัยจากน้ำท่วม ทุพภิกขภัย ภัยเกิดจากฝนแล้ง ไม่ตกต้องตามฤดูกาล<sup>๔</sup>

ไพบูลย์ กาสี ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “มหาศาสดาผู้ชี้ชะตาโลก” ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็น ความเป็นไปของโลกในอนาคตข้างหน้า การทำนายของพระพุทธรเจ้าจะแตกต่างจากศาสตร์ การทำนายของพวกโหราจารย์ทั้งหลาย เพราะนักโหราศาสตร์จะทำนายจากสภาพปัจจัยภายนอก เช่น จากการโคจรของดวงดาว จากลักษณะเด่นหรือด้อยของบุคคลต่าง ๆ โดยอาศัยองค์ความรู้ที่ได้ ศึกษาเล่าเรียนมาจากคัมภีร์ แต่พระพุทธรองค์ทรงทำนายจากสภาพปัจจัยภายในที่เป็นความนึกคิด จากจิตใจ และส่งไปยังการกระทำทางกาย กล่าวคือ ทำนายจาก “กรรม” หรือการกระทำของตน เป็นหลัก ซึ่งไม่เกี่ยวกับการโคจรดวงดาวใด ๆ เหมือนกับพวกโหราจารย์ทำนาย<sup>๕</sup>

สุขวัฒน์ อนนท์จารย์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ปริศนาปรัชญาธรรม” ซึ่งในปริศนาธรรม ในพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ เป็นการนำเอาความฝันที่พระพุทธรองค์ได้พยากรณ์เอาไว้ ซึ่งพระสุบิน หรือความฝันนั้น จะมีเงื่อนไขชวนให้คิด ซึ่งเป็นปมปริศนาที่เป็นลางบอกเหตุร้ายหรือเหตุดี

<sup>๓</sup> กลุ่มชุดฝั่งฝัน. ความฝันของพระราชสาสดาพยากรณ์. (กรุงเทพมหานคร: วีระการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕-๓๐.

<sup>๔</sup> โพธิ์ทอง, พุทธทำนาย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อานวยสาส์น, ม.ป.ป.), หน้า ๑.

<sup>๕</sup> ไพบูลย์ กาสี, มหาศาสดาผู้ชี้ชะตาโลก, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เลียงซิง, ม.ป.ป.), หน้า ๓.

ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พระองค์ทรงพุทธทำนายก่อนพุทธศักราชประมาณ ๔๐ ปี หรือ ๒๕๕๗ ปีมาแล้ว ซึ่งในปัจจุบันคำทำนายนี้ได้เกิดขึ้นแล้ว ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พุทธทำนายเรื่องพระสุบินนิมิตที่ปรากฏในพระคัมภีร์ต่าง ๆ เช่น คัมภีร์ชาตักกภูทกคา คัมภีร์สารัตถทีปนี คัมภีร์กัณฐุร คัมภีร์สุมาตชาวาทน หรือกาญจนมัลลวาทน มีทั้งคัมภีร์ฝ่ายมหายานและหินยาน หรือเถรวาทที่อยู่ในหลายประเทศ เช่น ธิเบต จีน ไทย พม่า ลาว ปาเลอี อาหรับ กรีก อังกฤษ และในคัมภีร์ที่เป็นภาษาบาลีของพุทธศาสนาเถรวาทที่นับถือกันในเมืองไทย คือ คัมภีร์ชาตักกภูทกคา หรืออรรถกถาชาดก ซึ่งแต่งโดยพระพุทธโฆษาจารย์ชาวอินเดียประเทศไทยนิยมกันมาก คือ เรื่องมหาสุบินชาดก ซึ่งอยู่ในพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๗ ขุททกนิกาย ชาดก วุฒวรรค<sup>๑๑</sup>

**สมฤทธิ บัวระมวล** ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “พุทธทำนาย” เกี่ยวกับความเชื่อในพุทธทำนายหรือพุทธพยากรณ์มีความเชื่อสืบทอดกันมานาน ซึ่งมีปรากฏในตำนานสร้างเมืองและตำนานพระพุทธรบาท นอกจากนี้แล้ว พระพุทธเจ้ายังทรงพยากรณ์อนาคตโลก อนาคตของพระพุทธศาสนา อนาคตของพระสาวก และอนาคตพระศาสดาองค์ใหม่ เป็นต้น พระพุทธองค์ทรงบริหารยังรู้อดีต และอนาคตได้ด้วย “ญาณ” โดยการปฏิบัติอย่างถูกต้อง พุทธทำนายมีบันทึกในคัมภีร์ต่าง ๆ เช่น คัมภีร์สังฆกรรมปฐกฏทริกสูตร คัมภีร์อรรถกถา เช่น มิลินทปัญหา และในพระไตรปิฎก รวมถึงหนังสือที่เกี่ยวกับพุทธทำนาย แม้จะแต่งหลังพุทธกาลแต่ก็ได้รับความเชื่อถือมาก ในเรื่องความเชื่อพุทธทำนาย แม้จะเรียบเรียงขึ้นในยุคหลังของพระพุทธเจ้า แต่ในปัจจุบันก็ชี้ให้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี<sup>๑๒</sup>

**อารยัน** ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “วิจารณ์พุทธทำนาย” ในมหาสุบินชาดกเอกนิบาตในครั้งนั้น พระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ ณ พระเชตะวันมหาวิหาร แห่งกรุงสาวัตถี แคว้นโกศล พระเจ้า ปเสนทิโกศล ผู้ครองเมืองสาวัตถี ในราตรีหนึ่งพระองค์ทรงพระสุบินนิมิตประหลาด ๑๖ ประการ ตกพระทัยตื่นจากบรรทม ทรงปริวิตกในพระสุบินนิมิตยิ่งนัก รุ่งขึ้นจึงรับสั่งให้พราหมณ์ปุโรหิตเข้าเฝ้าเพื่อทำนายพระสุบิน พราหมณ์ได้พยากรณ์ว่า จะเกิดร้ายแก่พระชนมชีพของพระองค์ พระอัครมเหสีและพระราชสมบัติ พราหมณ์ได้แนะนำวิธีการขจัดเหตุร้ายนี้ด้วยพิธีการบูชาัญญ พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงรับสั่งให้หาสัตว์ต่าง ๆ มาเป็นจำนวนมาก เพื่อจะบูชาัญญ พระนางมัลลิกา

<sup>๑๑</sup> สุขพัฒน์ อนนท์จารย์, ปริศนาปรัชญาธรรม, หน้า ๔๖๕-๔๖๖.

<sup>๑๒</sup> สมฤทธิ บัวระมวล, พุทธทำนาย, หน้า ๕-๖.

ผู้เป็นมเหสีทรงเห็นดังนั้น จึงยับยั้งการฆ่าสัตว์บูชาอัญมณี ทรงแนะนำให้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงเห็นด้วยกับพระมเหสี จึงเสด็จเข้าเฝ้ากราบทูลเรื่องพระสุบินนิมิต ๑๖ ประการ พระพุทธเจ้าทรงทำนายพระสุบินนั้นว่า เหตุร้ายในพระสุบินนิมิตจะไม่เกิดแก่พระเจ้าปเสนทิโกศล แต่จะเกิดขึ้นในอนาคตกาลข้างหน้า เมื่อพระราชามหาภักตริย์ผู้ปกครองมิได้ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม และประชาชนประพฤติดีศีลธรรม<sup>๑๒</sup>

#### ข. เอกสารที่เกี่ยวข้องประเภทงานวิจัย

พลอยไพลิน เทพพงษ์ ได้ศึกษาเรื่อง “งานวิเคราะห์ในมุมมองใหม่: แนวคิดงานจิตรกรรมภาพปริศนาธรรมในรัชกาลที่ ๕” ภาพปริศนาธรรมมีแรงบันดาลใจจากการผสมผสานหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านงานจิตรกรรมฝาผนัง ผลการวิจัยพบว่า ปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ การนำเอาหลักธรรมปรมาตมโชติกา ซึ่งเป็นบทอุปมาของพระรัตนตรัย อันมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เปรียบเหมือนดังผู้กำจัดกิเลส และความเศร้าหมองของพุทธศาสนิกชน ถ่ายทอดผลงานในรูปแบบงานจิตรกรรม เพื่อให้พุทธศาสนิกชน สามารถเข้าถึงพระรัตนตรัยผ่านงานจิตรกรรมฝาผนัง และนำรูปแบบจากหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นกลวิธีในการสอนธรรมในรูปแบบใหม่ ที่สามารถเข้าใจง่าย และนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน<sup>๑๓</sup>

ประดิษฐ์ ดีเลิศ ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านอีสานเรื่องเสี้ยวสวาดในมิติของปริศนาธรรม” ผลการวิจัยพบว่า ปริศนาธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานเรื่องเสี้ยวสวาดในวรรณกรรมเรื่องนี้ ล้วนมีปริศนาธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแฝงอยู่ หลักธรรมสำคัญที่ปรากฏในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นคำสอนเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม ปฏิจจสมุปบาท ไตรลักษณ์ และการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่นิพพาน ซึ่งแต่ละหลักธรรมมีคุณค่าในทางปฏิบัติ เพื่อการดำรง และพัฒนาชีวิตของมนุษย์ให้เจริญดีงาม และนำไปสู่ความเป็นอริยบุคคล กฎแห่งกรรมสอนให้รู้และเข้าใจว่า การทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว ปฏิจจสมุปบาทสอนให้รู้เท่าทันวงจรของเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดทุกข์ และแสวงหาทางดับทุกข์ กฎของไตรลักษณ์สอนให้รู้และเข้าใจความจริงของสังขารธรรมว่า ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ หาตัวตนที่แท้จริงไม่ได้

<sup>๑๒</sup> อารยัน, *วิจารณ์พุทธทำนาย*, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อานวยสาส์น, ๒๕๓๕), หน้า ๑-๒.

<sup>๑๓</sup> พลอยไพลิน เทพพงษ์, “งานวิเคราะห์ในมุมมองใหม่: แนวคิดงานจิตรกรรมภาพปริศนาธรรมในรัชกาลที่ ๕”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒).

ทำให้จิตใจเป็นอิสระคลายความยึดมั่นถือมั่น ส่วนการปฏิบัตินำไปสู่นิพพานนั้น เป็นการฝึกอบรมให้จิตใจบริสุทธิ์นำไปสู่ปัญญาบริสุทธิ์ เพื่อให้หลุดพ้นจากกิเลสตัณหา<sup>๙๔</sup>

**เพ็ญแข บัวพา** ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบ หลักพุทธธรรมในโกอานนิกายเซ็น และภาพปริสนาธรรมในศาลาโพธิสาร ๘๒ วัดโพธิ์บ้านโนนทัน อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า เป็นเวทละหนึ่งโนนวังคสัตถุศาสน์ ซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นพระสูตรลักษณะเปล่งคำอุทานให้สาวกติดตาม เป็นแบบถามตอบปัญหา โดยตั้งคำถามเป็นปัญหาธรรมะชั้นสูงระดับโลกุตตร เพื่อหาคำตอบให้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน บางครั้งพระองค์ก็ทรงใช้การยกตัวอย่างเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมยประกอบเพื่อให้เกิดความรู้ เข้าใจธรรมะได้ง่ายขึ้น ชัดเจนขึ้นจนผู้ฟังธรรมะเกิดความพอใจ ซาบซึ้ง ชำระธรรมจักขุ สามารถบรรลุอรหัตตผลได้ ในสมัยพุทธกาลปริสนาธรรมเป็นคำเปล่งอุทานของพระพุทธเจ้า เป็นการตอบปัญหาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย บางครั้งก็ทรงแสดงอิทธิฤทธิ์เป็นภาพของหญิงสาว หญิงชรา แสดงแก่นางเขมานันทา จนชำระธรรมจักขุได้ดวงตาเห็นธรรม ซึ่งเป็นปริสนาธรรมแรกในพุทธศาสนา<sup>๙๕</sup>

**สมัย บุษราคัม** ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ปริสนาธรรมในวัมมิกสูตร” ผลการวิจัยพบว่า ปริสนาธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา คือ ธรรมที่เป็นปัญหาชวนให้แก้ ชวนให้ทลาย ชวนให้ศึกษา เพื่อความเข้าใจในพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ปริสนาธรรมในวัมมิกสูตร มีความสัมพันธ์และเปรียบเทียบกันได้ ในลักษณะของรูปธรรม และนามธรรมได้ เช่น เป็นรูปธรรม ในปริสนาธรรมประเพณี จากการผูกเสียดของเด็กเกิดใหม่เป็น ๓ เปาะ หมายถึง สิล สมาธิ และปัญญา ส่วนเป็นนามธรรม ในปริสนาธรรมเชิงธรรม จากการรักผู้อื่นยิ่งกว่ารักตน หมายถึง ความโลก ในวัมมิกสูตร จากการขุดจอมปลวก หมายถึง ความเพียร<sup>๙๖</sup>

<sup>๙๔</sup> ประดิษฐ์ ดีเลิศ, “การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านอีสานเรื่องเสี้ยวवादในมิติของปริสนาธรรม”, *สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

<sup>๙๕</sup> เพ็ญแข บัวพา, “การศึกษาเปรียบเทียบ หลักพุทธธรรมในโกอานนิกายเซ็น และภาพปริสนาธรรมในศาลาโพธิสาร ๘๒ วัดโพธิ์ บ้านโนนทัน อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น”, *สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๕๑.

<sup>๙๖</sup> สมัย บุษราคัม, “การศึกษาวิเคราะห์ปริสนาธรรมในวัมมิกสูตร”, *สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๘-๒๙.

ผลการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า ปรีสนาธรรมในพุทธทำนาย พระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ของพระเจ้าปเสนทิโกศล เป็นทำนายของพระพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ทรงทำนายเกี่ยวกับเหตุร้ายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายทั่วโลก เป็นการทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตไวล่วงหน้า พุทธทำนายหรือพุทธพยากรณ์มีความเชื่อสืบทอดกันมานาน ซึ่งมีหลักฐานปรากฏในตำนานสร้างเมือง และในตำนานพระพุทธบาท นอกจากนี้แล้ว พระพุทธเจ้ายังทรงทำนายอนาคตโลก อนาคตของพระพุทธศาสนา อนาคตของ พระสาวก และอนาคตพระศาสดาองค์ใหม่ พุทธทำนายเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นความเป็นไปของโลก ในอนาคตข้างหน้า การทำนายของพระพุทธเจ้านั้น จะแตกต่างจากศาสตร์การทำนายของพวกโหราจารย์ทั้งหลาย เพราะนักโหราศาสตร์นั้น จะทำนายจากสภาพปัจจัยภายนอก เช่น จากการโคจรของดวงดาว จากลักษณะเด่นหรือด้อยของบุคคลแต่ละคน แต่พระพุทธเจ้านั้น จะทรงทำนายไปตามเหตุปัจจัย ในการกระทำความต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

## ๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน และได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ในข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ดังต่อไปนี้

๑.๖.๑ ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ ค้นคว้าจากหนังสือ พระไตรปิฎกฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๒๒ และ เล่มที่ ๒๓ โดยรวบรวมข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับปรีสนาธรรม ในพุทธทำนายพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ของพระเจ้าปเสนทิโกศล

๑.๖.๒ ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ค้นคว้าจากหนังสือ งานวิจัยและงานวิชาการต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับปรีสนาธรรมในพุทธทำนายพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ของพระเจ้าปเสนทิโกศล โดยใช้หนังสือมรดกไทย มรดกธรรม ของพระครูภาวนาโพธิคุณ เป็นหลัก หนังสือของโพธิทอง ไพยนต์ กาสี สุขพัฒน์ อนนทจารย์ สมฤทธิ บัวระมวล และอารยัน

๑.๖.๓ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ประเด็นปัญหาที่ต้องการทราบเป็นตัวตั้ง แล้วหาคำตอบจากข้อมูลที่เก็บและรวบรวมไว้ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาทั้งหมด สรุปสังเคราะห์ข้อมูลและเขียนงานวิจัย เสนอแนวคิดของผู้วิจัยตามวัตถุประสงค์ และตอบปัญหาที่ต้องการทราบ

## ๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้เข้าใจความหมายของปริศนาธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๗.๒ ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่จากพุทธทำนายพระสุบินนิมิต ๑๖ ข้อ ของพระเจ้าปเสนทิโกศลในอดีตกับเหตุการณ์ปัจจุบันที่สอดคล้องกัน

๑.๗.๓ ผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำเอาหลักธรรมในเรื่องนี้ไปเป็นข้อมูลสนเทศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา